

10 – PŘÍTOMNÝ ČAS PROSTÝ

Vyjadřuje děj všeobecně platný či opakovaný v přítomnosti. Tvoří se infinitivem, pouze 3. osoba jednotného čísla přibírá koncovku –s či –es.

Končí-li infinitiv slovesa na samohlásku či znělou souhlásku, vyslovuje se ve 3. osobě jednotného čísla „z“ (he sees, he begins); končí-li infinitiv na neznělou souhlásku (p, t, k, f), vyslovuje se ve 3. osobě jednotného čísla „s“ (he puts, she works); končí-li infinitiv na vyslovenou sykavku, vyslovuje se ve 3. osobě j. č. „iz“ (he kisses, she watches).

Končí-li sloveso v infinitivu na –y, jemuž předchází souhláska, –y se ve 3. osobě j. č. mění na –ie (carry – he carries); jestli ale předchází –y samohláska, ke změně nedochází (play – he plays).

Je třeba si pamatovat výjimky v pravopise i výslovnosti u těchto sloves:

I do – he does /čteme *daz*/

I go – he goes /čteme *gouz*/

I say – he says /čteme *sez*/

Protože přítomný čas prostý vyjadřuje opakovanou činnost, v těchto větách se setkáváme s příslovci častosti děje (usually, often, always, sometimes, never, seldom, rarely, normally). Tato příslovce stojí *za* slovesem *be a pomocnými slovesy* (*will, shall, would, could, should, can, must, may*):

He is always happy to meet you. (*On je vždycky šťastný, když se s tebou setká.*)

She can never get up in time. (*Ona nikdy nemůže vstát včas.*)

Avšak tato příslovce naopak stojí *vždy před slovesy významovými*:

He often goes for a walk to the park. (*On často chodí na procházku do toho parku.*)

They sometimes visit their relatives in Moravia. (*Oni někdy navštěvují své příbuzné na Moravě.*)

Otázka vztahující se k obecné či opakované situaci se tvoří pomocí slovesa *do*:

Do you like black tea? (*Máš rád černý čaj?*)

Does she go to work? (*Chodí ona do práce?*)

Významové sloveso po pomocném *do* je vždy *v infinitivu bez to*. Kladná odpověď na otázku

Do you like cats? je: Yes, I do; záporná odpověď na tuto otázku je: No, I don't.

Pomocné sloveso *do* se užívá také u slovesa *have* (*vlastnit*) pro opakovaný děj.

Srovnejte:

Have you got time now? (*Máš teď čas?*)

Do you have time on Saturdays? (*Míváš čas o sobotách?*)

Pomocí *do* se ptáme u slovesa *have* také v případě, že tvoří vazbu, vyjadřující činnost (have lunch, have a rest, have tea, have a shower atd.):

When do you have lunch? (*Kdy obědváte?*)

Do you often have a rest? (*Odpočíváte často?*)

Do you have tea after lunch? (*Dáváte si čaj po obědě?*)

Pomocí *do* se ptáme i v případě, kdy *have to* je opisným tvarem pro modální sloveso *must* a vztahuje se k opakovanému ději. Srovnejte:

Have you got to do it now? (*Musíte to dělat teď?*)

Do you have to do it so often? (*Musíte to dělat tak často?*)

V americké angličtině platí pro všechny varianty otázka *do you have...?*

Zápor v přítomném čase prostém vyjadřujeme pomocí *do + not*. Hovorově jsou používány dva zkrácené tvary: *I don't go*, he *doesn't go*. Tvary *don't* či *doesn't* jsou i stručnou zápornou odpovědí na otázku pomocí *do*:

Do you like fish? No, I don't. (*Máš rád ryby? Ne, nemám.*)

Does Jane know your friend? No, she doesn't. (*Zná Jana tvého přítele? Ne, nezná.*)

Don't či *doesn't* může stát na počátku záporné otázky, vyjadřující údiv:

Don't you know him? (*Cožpak ty ho neznáš?*)

Doesn't she visit her grandfather? (*Cožpak ona nenavštěvuje svého dědečka?*)

Pomocné *do* se užívá i v otázkách uváděných tázacími příslovci *where*, *when*, *why*:

Where do you go shopping? (*Kam chodíte nakupovat?*)

When do you get up? (*Kdy vstáváte?*)

Why does she help him? (*Proč mu pomáhá?*)

Pomocné sloveso *do* se vždy používá při tvorbě *předmětných otázek* vztahujících se k opakovanému či obecně platnému ději. Tyto otázky začínáme tázacím zájmenem *who* (*pro osoby*), *what* (*pro neživotné*) či *which* (*pro osoby i neživotné při výběru z určitého počtu*) a na konci věty bývá předložka (pádová nebo tvořící vazbu se slovesem); předchází-li *who* předložka, má předmětný tvar *whom*:

For whom do you make it? nebo

Who do you make it for? (*Pro koho to vyrábíte?*)

What do you often think about? (*O čem často přemýšlíte?*)

Which of you ate it? (*Kdo z vás to jedl?*)

Which country does he come from: Germany or Austria? (*Z které země on pochází: z Německa či z Rakouska?*)

Od předmětné otázky se liší *podmětná kladná otázka*, ve které se pomocné *do* nepoužívá; ptáme se přímo slovesem významovým, které má koncovku 3. osoby jednotného čísla –s.

Who knows him here? (*Kdo ho tady zná?*) ale

Who doesn't know him here? (*Kdo ho tady nezná?*)

11 – PŘÍTOMNÝ ČAS PRŮBĚHOVÝ

Vyjadřuje tyto situace:

- 1) současný průběh více dějů v přítomnosti
- 2) průběh či trvání děje v přítomnosti
- 3) blízkou budoucnost vyjadřující jistotu (situace připravená předem, budoucí program)
- 4) kritika chování
- 5) dočasný stav (děj probíhající prozatím)

Přítomný průběhový čas se tvoří příslušným tvarem slovesa *be* a *přítčestím přítomným* významového slovesa. Přítčestí přítomné významových sloves se tvoří přidáním *-ing* k infinitivu. Pokud končí infinitiv na tzv. němé *-e*, nemůže se předchozí souhláska zdvojit:

come – coming

write – writing

Pokud je na konci seskupení *souhláska-přízvučná samohláska-souhláska*, koncová souhláska se zdvojuje:

sit – sitting

begin – beginning

beg – begging

swim – swimming

stop – stopping

run – running

Jsou-li na konci slovesa samohlásky *-ie*, mění se na *-y*:

die – dying (*zemřít*)

lie – lying (*ležet, lhát*)

Je-li koncová slabika přízvučná a sloveso končí na *-r* a *-t*, tyto souhlásky se zdvojují:

refer – referring (*řadit k*)

permit – permitting (*dovolit*)

V britské angličtině se zdvojuje i koncové *-l*:

travel – travelling (*cestovat*)

cancel – cancelling (*škrtnat, rušit*)

Některé příklady vět v průběhovém přítomném čase:

What are you doing? I am working. (*Co děláte? Pracuji.*)

He isn't learning, is he? (*On se neučí, že ne?*)

Are they having lunch? No, they aren't. (*Obědvají? Ne.*)

What are you doing? I am making lunch, and my son is learning. (*Co děláte? Já vařím oběd a syn se učí.*)

I am visiting my uncle next Saturday. (*Navštívím svého strýce příští sobotu.*)

Where are you going on holiday this summer? (*Kam pojedíš na dovolenou letos v létě?*)

I am using my father's car until mine is repaired. (*Používám auto svého otce dokud moje nebude opraveno.*)

I am studying languages. (*Studuji v současné době jazyky.*)

He is always losing his things. (*On stále ztrácí svoje věci.*)

She is always coming late to work. (*Ona stále přichází pozdě do práce.*)

Průběhové časy tvoří v angličtině pouze tzv. *slovesa dějová*, která vyjadřují činnost.

Slovesa stavu používají jen prosté časy. Patří sem tyto skupiny sloves:

slovesa smyslová:

see (*vidět*), hear (*slyšet*), notice (*všimnout si*), feel (*vnímat bmatem*), smell (*vnímat čichem*), taste (*vnímat chutí*), recognize (*rozpoznat*)

slovesa pocitová:

want (*chtít*), wish (*přát si*), like (*mít rád*), dislike (*nemít rád*), hate (*nesnášet*), love (*milovat*), care (*dbát o*), refuse (*odmítat*), fear (*bát se*), forgive (*odpustit*), need (*potřebovat*)

slovesa myšlení:

think (*myslet*), know (*znát*), consider (*považovat za*), hope (*doufat*), understand (*rozumět*), believe (*věřit*), intend (*zamýšlet*), mean (*mínit*), suppose (*předpokládat*)

slovesa vlastnictví:

owe (*dlužít*), own (*vlastnit*), belong (*patřit*), possess (*vlastnit*)

a další slovesa:

seem (*zdát se*), realize (*uvědomovat si*), remember (*pamatovat si*), deserve (*zasloužit si*), forget (*zapomenout*), contain (*obsahovat*), consist (*skládat se*), concern (*týkat se*), depend (*záviset*), find (*najít*), last (*trvat*)

12 – BUDOUcí ČASY

Budoucnost lze v angličtině vyjádřit různým způsobem; záleží na postoji mluvčího k budoucímu.

- 1) **Přítomný průběhový čas** vyjadřuje blízkou budoucnost, která je už připravená, naprogramovaná či dohodnutá. Tento čas vyjadřuje *jistotu*, že se něco stane:

What are you doing tomorrow? (*Co budete dělat zítra?*)

I am leaving on business to London. (*Odjízím služebně do Londýna.*)

- 2) Budoucí čas vyjádřený pomocí **will (shall)** vyjadřuje budoucnost, která nezávisí na našich plánech, znamená pouhou naši představu o budoucnosti, pouhý předpoklad či jistou míru nejistoty, že se něco stane. Tato nejistota bývá vyjádřena slovy I think, I believe, I expect, I suppose, I wonder, perhaps (maybe).

Tento budoucí čas vyjadřuje též *okamžité rozhodnutí* pro nějakou činnost.

Pomocné sloveso *shall* lze užít v 1. osobě jednotného i množného čísla jednak jako budoucí čas, ovšem stále více se nahrazuje výrazem *will*, který se v moderní angličtině používá již ve všech osobách. *Shall* se více používá ve smyslu *mám* něco dělat než *budu* něco dělat.

Po *will (shall)* následuje infinitiv významového slovesa bez *to*. Otázku tvoříme inverzí a se zápornkou *not* vznikají zkrácené tvary:

I will not – I won't

I shall not – I shan't

Will they come at 6? Yes, they will. No, they won't. (*Přijdou v 6 hodin? Ano, přijdou. Ne, nepřijdou.*)

Shall we visit our teacher? (*Navštívíme našeho učitele? či Máme navštívit učitele?*)

When will you know his opinion? (*Kdy budete znát jeho názor?*)

I hope you will be satisfied. (*Doufám, že budete spokojen.*)

I don't think she will come. (*Nemyslím si, že přijde.*)

Perhaps they will help you. (*Možná, že vám pomohou.*)

Are you hungry? Yes, I am. I'll make something to eat. (*Máš hlad? Ano, mám. Udělám něco k jídlu.*)

I am cold. Well, I'll close the window. (*Je mi zima. Tak já zavřu to okno.*)

Ve 2. osobě rozlišujeme *zdvořilou žádost* od *zjišťovací otázky* tak, že u žádosti po *will* následuje *prostý infinitiv*, kdežto u otázky následuje po *will* *průběhový infinitiv*:

Will you come to my party? (*Přijdeš, prosím, na můj večírek?* = *zdvořilá žádost*)

Will you be coming to my party? (*Přijdeš na můj večírek?* = *zjišťovací otázka*)

3) Vazba **be going to** vyjadřuje *úmysly, plány, cíle, předsevzetí* do budoucna. Dále může vyjadřovat tzv. *nezvratnou budoucnost*, která vyplývá z přítomnosti.

I am not going to celebrate my birthday this year. (*Nemám v úmyslu slavit letos svoje narozeniny.*)

What are you going to do after school? (*Co hodláte dělat po škole?*)

A blind man is walking down the street. There is a hole in front of him. He is going to fall into the hole. (*Slepy muž kráčí ulicí. Před ním je jáma. On spadne do té jámy.*)

Look! The sky is overcast. Yes, it is going to rain. (*Podívej! Nebe je zatažené. Ano, bude pršet.*)

I am going to study more next year. (*Příští rok budu více studovat.*)

4) **Přítomný čas prostý** se užívá pro budoucnost časově vymezenou dle časového plánu (jízdní řád, rozvrh schůzí atd.):

My train leaves at 4 p.m. (*Můj vlak odjíždí ve 4 odpoledne.*)

Our company's meetings are every second Friday at 2 p.m. (*Schůze naší společnosti budou každý druhý pátek ve 2 odpoledne.*)

Může vyjadřovat také počáteční a konečnou fázi děje či pohyb:

I start studying languages this September. (*Začnu či Začínám studovat jazyky letos v září.*)

I come back to London in June. (*Vrátím či Vracím se do Londýna v červnu.*)

I finish my book in half a year. (*Dokončím svou knihu za půl roku.*)

Tyto věty lze však přeložit také přítomným průběhovým časem či vazbou *be going to*, případně *will* – záleží na širší souvislosti.

5) **Předbudoucí čas** se tvoří vazbou *will + minulý infinitiv* významového slovesa:

I will have written

Používá se, když chceme vyjádřit, že jeden děj v budoucnu skončí do určitého termínu:

I will have learned driving a car by next summer. (*Naučím se řídit auto do příštího léta.*)

She will have made dinner in half an hour. (*Ona udělá večeři za půl hodiny.*)

Předbudoucí čas vyjadřuje děj, který bude dokončen před začátkem dalšího budoucího děje:

When I come home tomorrow, my flat will have been decorated. (*Až přijdu zítra domů, můj byt už bude vymalovaný.*)

When we arrive there, they will have gone. (*Až tam přijedeme, oni už budou pryč.*)

13 – BUDOUCÍ ČAS PRŮBĚHOVÝ

Má tvar *will + průběhový infinitiv*: I will be waiting

Vyjadřuje průběh děje v určitém časovém bodě či úseku v budoucnosti; dále vyjadřuje program v budoucnosti (lze nahradit přítomným průběhovým časem); dále jím tvoříme zjišťovací otázky ve 2. osobě (lze nahradit vazbou *be going to*); dále budoucnost probíhající podle jistých zvyklostí či rutiny nebo pravděpodobnost děje:

Will you be sleeping when I come back? (*Budeš spát, až se vrátím?*)

What will you be doing this time tomorrow? (*Co budeš dělat zítra touto dobou?*)

I'll be sitting in my car on the way to Brno. (*Budu zrovna sedět v autě na cestě do Brna.*)

I'll be working all afternoon tomorrow. (*Budu pracovat zítra celé odpoledne.*)

I'll be working there since next Monday. (*Budu tam pracovat od příštího pondělí.*)

Will you be speaking to Jane this afternoon? (*Budeš mluvit s Janou dnes odpoledne?*)

Our postman will be coming at 11 as usual. (*Náš poštovní doručovatel přijde v 11 jako obvykle.*)

Their train will be crossing the frontier by now. (*Jejich vlak teď pravděpodobně přejíždí hranici.*)

14 – MINULÝ ČAS PROSTÝ

Tvoří se u pravidelných sloves přidáním koncovky *-ed* nebo *-d* k infinitivu. Tyto tvary jsou shodné ve všech osobách jednotného i množného čísla:

I asked	we asked
you asked	you asked
he, she it asked	they asked

Pokud sloveso končí na *-y*, jemuž předchází souhláska, *-y* se mění na *-i*:

try – I tried	carry – he carried
---------------	--------------------

Pokud ale *-y* předchází samohláska, ke změně nedochází:

play – I played	stay – he stayed
-----------------	------------------

Pokud sloveso jednoslabičné končí na souhlásku, které předchází jedna samohláska, koncová souhláska se zdvojuje:

stop – we stopped	beg – he begged
-------------------	-----------------

Pokud víceslabičné sloveso končí na *-l*, jemuž předchází jedna samohláska, *-l* se zdvojuje (avšak pouze v britské, nikoli v americké angličtině):

travel – he travelled	cancel – they cancelled
-----------------------	-------------------------

Pokud koncovému *-r* či *-t* u dvouslabičných sloves předchází jedna přízvučná samohláska, zdvojuje se:

prefer – I preferred	permit – she permitted
----------------------	------------------------

Koncové *-d* čteme jako *d*, předchází-li vyslovená znělá souhláska či samohláska:

love – I loved	remember – he remembered
open – she opened	

Koncové *-d* se čte jako *t*, předchází-li neznělá souhláska (p, f, k, s, š, č):

ask – I asked	laugh – she laughed
watch – he watched	

Končí-li infinitiv na *-t* nebo *-d*, koncovka minulého času se vyslovuje „*id*“:

want – I wanted	start – we started
decide – I decided	

Končí-li infinitiv na němé *-e*, přidává se pouze koncovka *-d*:

live – I lived

Otázka minulého času prostého se tvoří podobně jako u přítomného času prostého; místo tvarů *do/does* se používá minulý tvar *did*:

Did you come in time? (*Přišel jsi včas?*)

Yes, I did. No, I didn't. (*Ano, přišel. Ne, nepřišel.*)

Zápor se tvoří pomocí *did + not*, zkráceně ve všech osobách *didn't*.

Otázka podmětná kladná v minulém čase rovněž jako v přítomném čase nepoužívá pomocné *did*, ale ptáme se minulým časem významového slovesa:

Who loved you? (*Kdo tě miloval?*) ale Who did you love? (*Koho jsi miloval?*)

Prostý minulý čas vyjadřuje děj, který se odehrál v minulosti více či méně konkrétně určené (časovým údajem či časovou větou). Je to děj, který proběhl, skončil a nezasahuje již do přítomnosti.

Význam této definice spočívá ve skutečnosti, že v angličtině lze minulost vyjádřit ještě dalšími časy (na rozdíl od češtiny) – např. předpřítomným či předminulým časem. Proto je důležité tyto časy správně odlišit a naučit se je prakticky adekvátně používat.

15 – MINULÝ ČAS PRŮBĚHOVÝ

Skládá se z minulého tvaru slovesa *be* + *příčestí přítomného* významového slovesa:

I was reading v otázce: Were you reading? v záporu: He was not reading.
He wasn't reading.

Používá se pro vyjádření děje probíhajícího kolem určitého časového bodu v minulosti:

Yesterday at 6 p.m. I was sitting in our pub and drinking beer. (*Včera v 6 odpoledne jsem seděl v naší hospodě a pil pivo.*)

Vyjádřuje též děj, který probíhal v určitém časovém úseku v minulosti:

I was writing letters all afternoon yesterday. (*Včera jsem celé odpoledne psal dopisy.*)

Vyjádřuje též současný průběh více dějů v minulosti:

While I was repairing the car, my son was riding his bicycle around. (*Zatímco jsem opravoval to auto, můj syn jezdil okolo na svém kole.*)

Pokud je podmět v obou částech věty stejný, lze užít průběhový čas jen u jednoho z nich:

While we were coming back from the theatre, we talked about you. (*Zatímco jsme se vraceli z divadla, hovořili jsme o tobě.*)

Minulý průběhový čas tvoří často rámec děje pro další, vstupující děj, vyjádřený prostým minulým časem:

I was crossing the street when I saw him. (*Zrovna jsem přecházel přes silnici, když jsem ho uviděl.*)

They were having dinner when I entered the door. (*Právě večeřeli, když jsem ustoupil do dveří.*)

What book were you reading when I came? (*Jakou knihu jsi zrovna četl, když jsem přišel?*)

What were you doing when the telephone rang? (*Co jsi právě dělal, když zazvonil telefon?*)

What were you speaking about when he interrupted you? (*O čem jste právě mluvili, když vás přerušil?*)

Minulý průběhový čas může též vyjádřit náš kritický postoj vůči chování nějaké osoby či naopak určitou skromnost a zdrženlivost našeho výroku, takže věta s průběhovým časem zní zdvořileji, než kdybychom použili prostý minulý čas:

We were expecting you, but you didn't come. (*Očekávali jsme vás, ale nepřišel jste.*)

I was trying to say, that ... (*Snažil jsem se říci, že ...*)